

Justitiedepartementet

Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt, L2

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 13 – 14 december 2011

Dagordningspunkt 23

Rubrik

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en gemensam europeisk köplag
- Riktlinjedebatt om vissa frågor

Dokument

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en gemensam europeisk köplag, KOM (2011) 635 slutlig 2011/0284 (COD).

Tidigare dokument: Grönbok från kommissionen om politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag, KOM (2010) 348, Fakta-PM Justitiedepartementet 2011/12:FPM29.

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 21 oktober 2011.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: Information till civilutskottet den 9 november 2010 (information om kommissionens grönbok) och den 24 november 2011 (information om kommissionen förslag till en förordning om en gemensam europeisk köplag).

Bakgrund

Förslaget ska ses i ljuset av det omfattande arbete rörande europeisk kontraktsrätt som pågått under flera års tid. År 2008 och 2009 presenterades ett omfattande utkast till en referensram för europeisk kontrakts-

rätt, Draft Common Frame of Reference (DCFR), som kommissionen låtit en grupp akademiker utarbeta. DCFR innehåller bl.a. modellregler och komparativa analyser. Kommissionen följde upp detta genom att den 1 juli 2010 presentera en Grönbok om politiska alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag, KOM (2010) 348.

Som ett svar på grönboken utfärdade Europaparlamentet den 8 juni 2011 en resolution där man uttryckte starkt stöd för ett instrument som skulle främja den inre marknadens utveckling och funktion och skapa fördelar för näringsidkare och konsumenter samt medlemsstaternas rättssystem.

I Europeiska kommissionens meddelande Europa 2020 bekräftas behovet av att göra det lättare och mindre kostsamt för näringsidkare och konsumenter att ingå avtal med partners i andra EU-länder, bl.a. genom att främja utvecklingen av en fakultativ europeisk avtalsrätt. I den digitala agendan för Europa [KOM(2010) 245 slutlig, s. 13] förespråkas ett europeiskt frivilligt avtalsrättsligt instrument för att komma till rätta med fragmenteringen av avtalsrätten och stärka konsumenternas förtroende för e-handel. Dessutom tillsatte kommissionen under 2010 en expertgrupp bestående av akademiker och praktiker för att utarbeta ett underlag som skulle kunna ligga till grund för kommissionens planerade förslag. Expertgruppen presenterade sitt förslag den 3 maj i år.

Kommissionens förslag presenterades den 11 oktober 2011.

Vid RIF-rådet den 13-14 december förutses en presentation av förslaget med möjlighet för medlemsstaterna att lämna kommentarer.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har åberopat artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Därmed ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet enligt artikel 294 tillämpas.

Svensk ståndpunkt

Förslagets omfattning och komplexitet innebär att regeringen ser behov av en fortsatt analys, bl.a. av den valda rättsgrunden och förslagets effekter samt dess förhållande till befintliga internationellt privaträttsliga lagvalsregler¹. Dessförinnan och före det att regeringen haft möjlighet att utvärdera utfallet av det pågående svenska remissförfarandet av förslaget kan Sverige, enligt regeringen, inte ställa sig bakom förslaget. Som preliminära och övergripande synpunkter kan regeringen emellertid konstatera följande.

Regeringen välkomnar att den föreslagna förordningens tillämpningsområde begränsats till försäljning av varor, tillhandahållande av digitalt

¹ Jfr. t.ex. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser.

innehåll och vissa anknutna tjänster, eftersom det är främst inom dessa områden som skillnader i nationell kontraktsrätt kan innebära hinder för den inre marknaden. Regeringen välkomnar vidare att förslaget inte omfattar rent kommersiella transaktioner mellan större företag och avtal mellan privatpersoner.

Det är för tidigt att avgöra om och i vilken utsträckning som de föreslagna bestämmelserna i förordningen och dess bilagor verkligen är nödvändiga. Preliminärt kan t.ex. ifrågasättas om artikel 8 i förordningen, som behandlar parternas överenskommelse om att använda den gemensamma europeiska köplagen, i tillräcklig utsträckning beaktar bestämmelserna i den internationella köprättskonventionen, CISG, om avtals ingående.

Regeringen avser bl.a. verka för att de övergripande lösningarna för den gemensamma europeiska köplagen ska bli rättsligt hållbara. Regeringen avser vidare att verka för att regleringen i köplagen blir förutsebar, rättssäker och enkel att tillämpa. I detta ligger även att de parter som valt den gemensamma europeiska köplagen ges förutsättningar att förstå konsekvenserna av valet. En genomgående handlingslinje bör även vara att verka för att det materiella regelverket i så stor utsträckning som möjligt ska ansluta till svensk materiell kontraktsrätt inom de områden som den gemensamma europeiska köplagen omfattar. Enligt regeringen bör det även vara ett grundkrav att den gemensamma europeiska köplagen innebär ett sammantaget högt konsumentskydd. Samtidigt är det viktigt att regelverket utgör en väl avvägd och rimlig balans mellan näringsidkar- och konsumentintressen. Om regelverket inte uppfyller de kraven finns risk för att parterna inte kommer att vara intresserade av att välja det.

Europaparlamentets inställning

Det är ännu inte känt vilken inställning institutionerna har till kommissionens förslag.

Den 8 juni 2011 antog dock Europaparlamentet, som ett svar på kommissionens grönbok, en resolution i vilken parlamentet uttryckte starkt stöd för ett instrument som skulle främja den inre marknads utveckling och funktion och skapa fördelar för näringsidkare och konsumenter samt medlemsstaternas rättssystem.

Förslaget

Målsättningarna med förslaget

Det övergripande syftet med förordningsförslaget är att förbättra villkoren för etablerandet av den inre marknaden och dess funktionssätt. Bakgrunden är att kommissionen menar att det finns hinder för den inre marknaden och att många av dessa beror på olikheter i medlemsstaternas nationella kontraktsrätt. Bl.a. anför kommissionen att för näringsidkare innebär olikheterna ytterligare komplexitet och kostnader, speciellt vid export av

varor och tjänster till flera andra EU-länder. Olikheterna sägs göra det svårare för konsumenter att handla i andra länder än i sitt eget och detta är, enligt kommissionen, särskilt påtagligt vid köp på Internet. Genom att näringsidkare kan förlita sig på ett gemensamt regelverk och använda samma avtalsvillkor för sina gränsöverskridande transaktioner i alla medlemsstater bidrar den föreslagna förordningen enligt kommissionen till att sänka onödiga kostnader och tillhandahålla en hög rättssäkerhetsnivå. Eftersom den gemensamma europeiska köplagen innebär ett omfattande regelverk som ger ett effektivt konsumentskydd menar kommissionen att konsumenternas förtroende för den inre marknaden stärks samtidigt som konsumenterna uppmuntras att handla över gränserna.

Förslagets struktur och innehåll

Den föreslagna förordningen består av 16 artiklar och två bilagor. Den första bilagan, som består av det för parterna valfria instrumentet ”Gemensam Europeisk köplag”, består av 186 artiklar som utgör ett enhetligt regelverk för kontrakt som avser försäljning av varor, leverans av digitalt innehåll och anknytande tjänster.

En förutsättning för en sådan valmöjlighet är att säljaren av varan eller tillhandahållaren av det digitala innehållet är en näringsidkare och att köparen är en konsument. Valmöjligheten finns även när båda parter är näringsidkare, men under förutsättning att åtminstone en av dem hör till kategorin små och medelstora företag (s.k. SME, small or medium-sized enterprise). I förordningen finns en definition på vad som avses med ett företag i kategorin små och medelstora företag. Om parterna på ett giltigt sätt har kommit överens om att använda köplagen, ska frågor som omfattas av dess bestämmelser uteslutande regleras av den. I ett sådant fall blir inte längre den annars gällande dispositiva eller tvingande nationella kontraktsrätten tillämplig. Förordningen innebär således inte någon sedvanlig harmonisering av nationell lagstiftning.

Medlemsstaterna ges genom förordningen en möjlighet att genomföra förordningen så att även två näringsidkare som inte hör till kategorin små och medelstora företag (SME) ska kunna välja den gemensamma europeiska köplagen. Medlemsstaterna ska bereda parterna i ett gränsöverskridande köp möjlighet att välja den gemensamma europeiska köplagen. Men medlemsstaterna ges i förordningen dessutom möjlighet att låta den gälla även för inhemska avtal.

Den andra bilagan, ”Standardmeddelande”, ska näringsidkaren förse konsumenten med, om näringsidkaren vill att den gemensamma europeiska köplagen ska tillämpas på deras kontrakt. Standardmeddelandet innehåller bl.a. en sammanfattning av konsumenternas viktigaste rättigheter enligt den gemensamma europeiska köplagen.

För en närmare beskrivning av innehållet i förordningens artiklar hänvisas till faktapromemorian (2011/12:FPM29).

Övergripande innehåll i den gemensamma europeiska köplagen (Bilaga I)

Den gemensamma europeiska köplagen i bilaga I består av 8 delar.

Den första delen innehåller vissa inledande bestämmelser, bl.a. vissa allmänna principer (exempelvis principen om avtalsfrihet som huvudregel) och tillämpningsfrågor såsom att regelverket ska tolkas självständigt och avsaknad av formkrav.

Den andra delen, som avser hur man ingår ett bindande avtal, behandlar bl.a. skyldigheter att lämna förhandsinformation och att tillförsäkra sig om att tillhandahållen information är korrekt. Dessutom regleras frågor om ingåendet av avtalet, t.ex. vad ett anbud är, under vilka förutsättningar det kan återkallas och om accept avseende ett mottaget anbud. Även frågor om ångerrätt för distansavtal och avtal utanför fasta affärslokaler regleras. Dessutom regleras frågan om brister i en parts samtycke. Till exempel synes regleringen ta sikte på frågor som motiv- och rättsvillfarelse hos part, svek, hot och ockerliknande situationer och vilka konsekvenser detta får för parternas avtal.

Den tredje delen reglerar hur man bedömer avtalets innehåll. Denna del innehåller bl.a. bestämmelser om avtalstolkning, vad avtalsinnehållet kan baseras på (t.ex. parternas sedvänja) och oskäligen avtalsvillkor.

Den fjärde delen innehåller bestämmelser om skyldigheter och rätt till påföljder för parter till ett köpekontrakt eller ett kontrakt för tillhandahållande av digitalt innehåll. Den femte delen innehåller bestämmelser om motsvarande frågor rörande parter till ett relaterat tjänsteavtal.

Den sjätte delen innehåller bestämmelser om skadestånd och dröjsmålsränta, medan den sjunde delen avser s.k. restitution, dvs. att parterna till ett hävt eller ogiltigt kontrakt som huvudregel är skyldiga att till sin motpart återbära från denne mottagen prestation. Den åttonde delen avser frågor om preskription av anspråk.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Den föreslagna förordningen med bilagor består av drygt 200 artiklar. Det pågående analysarbetet, och det kommande förhandlingsarbetet, kommer att bli mycket omfattande.

Klart är emellertid att den föreslagna förordningen inte innebär en sedvanlig harmonisering i den meningen att medlemsstaternas nationella, materiella kontraktsrätt på området ersätts av förordningens

bestämmelser. På ett övergripande plan påverkas den svenska regleringen i stället huvudsakligen på två sätt.

För det första måste förordningens möjlighet för parterna att välja den gemensamma europeiska köplagen tillskapas genom att komma till uttryck i svensk rätt. För det andra måste av svensk rätt framgå att parternas giltiga val av den gemensamma europeiska köplagen innebär att den uteslutande reglerar frågor som den omfattar. Det måste därför av svensk rätt tydligt framgå att den av parterna valda gemensamma europeiska köplagen inom sitt område gäller istället för svenska bestämmelser, oavsett om dessa är dispositiva eller tvingande.

En annan sak är att det materiella innehållet i den gemensamma europeiska köplagen inte till sitt innehåll helt överensstämmer med motsvarande reglering av frågorna i svensk rätt. Det bör i sammanhanget dock noteras att flera bestämmelser i den gemensamma europeiska köplagen, främst i de delar som avser bestämmelser mellan näringsidkare och konsument om förhandsinformation och om ångerrätt vid distansavtal och avtal som ingås utanför säljarens fasta affärslokaler, i allt väsentligt motsvaras av Europaparlamentets och rådets nyligen antagna konsumenträttighetsdirektiv².

För en närmare beskrivning av hur de materiella reglerna i den gemensamma europeiska köplagen förhåller sig till motsvarande svenska bestämmelser hänvisas till faktapromemorian (2011/12:FPM29).

Ekonomiska konsekvenser

De slutliga ekonomiska effekterna av förslaget kan i detta skede inte bedömas med säkerhet. Eventuella budgetära konsekvenser bör dock kunna finansieras inom befintliga ramar (också för EU-budgeten).

Övrigt

På begäran av riksdagen lämnade regeringen i början av november information till riksdagen om regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen i förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om en gemensam europeisk köplag.

Kommissionens förslag har remitterats till berörda myndigheter, organisationer och enskilda. Remisstiden utgår den 16 januari 2012.

Möten i rådsarbetsgruppen för civilrättsliga frågor om förslaget har hållits i Bryssel dels den 21 – 22 november, dels den 28 – 29 november. Nästa möte i rådsarbetsgruppen har av det inkommande danska ordförandeskapet angetts bli den 20 januari 2012.

² Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG.

Den svenska regeringen avser att hålla överläggning om den svenska ståndpunkten med Civilutskottet i januari 2012.